

Iwona Banaszek

SPACER KU PRZESZŁOŚCI – TWIERDZA MODLIN - DAWNA SIEDZIBA 25 PUŁKU ŁĄCZNOŚCI

Modlin leży u zbiegu dwóch wielkich rzek: Wisły i Narwi, która to wpada do najdłuższej rzeki w Polsce, tuż obok dawnego spichlerza. Miejscowość ta, jest położona w Kotlinie Warszawskiej, która zaś jest częścią Niziny Mazowieckiej. Dokładne współrzędne geograficzne Modlina to 52°38' N i 20°42' E, a wysokość nad poziomem morza wynosi około 100 metrów.

W 1910 roku, generał W. Suchomlinow, rosyjski minister wojny, zdecydował o modernizacji Modlina, wyznaczając mu tym samym rolę twierdzy awangardowej (wysuniętej około 200 km od rubieży rozwinięcia armii rosyjskiej), która powinna do powrotu rosyjskich sił głównych bronić się samodzielnie w całkowitej izolacji.

Przestarzała struktura fortyfikacyjna twierdzy Modlin oraz narastające, po Kongresie Berlińskim (czerwiec 1878 r.) zagrożenie Rosji ze strony Niemiec i Austrii, spowodowały, iż w latach 1883-1888 dokonano rozbudowy i modernizacji twierdzy. Wzniesiono wówczas 8 fortów, otaczających twierdzę pierścieniem o długości około 25 km i średnicy około 11-12 km.

Wraz z nadejściem wiosny rozpoczyna się okres wycieczek pieszych i rowerowych, a przede wszystkim takich, które pozwolą nam odetchnąć świeżym powietrzem. Jest wiele miejsc pięknych, nieznanych, a do tego mało uczęszczanych. Do takich miejsc należy Twierdza Modlin. Jej walory turystyczne nadal są niedocenione. A szkoda...

Twierdza Modlin leży tam, gdzie Narew wpada do Wisły. Łatwo tu trafić jadąc trasą Warszawa-Gdańsk. I nie warto się śpieszyć.

Prześledźmy trasę najpiękniejszych zabytków.

Na uboczu, pośród starych drzew stoi półokrągły budynek. To **działobitnia Dehna**. Jest ona częścią Parku Militarnego. W sezonie letnim na terenie Parku organizowana jest Giełda Militariów i inne imprezy okolicznościowe. Warto zobaczyć to miejsce również z innego powodu. Modlińska twierdza wiele razy służyła jako plan filmowy. W tym miejscu nagrywano sceny do filmu "CK Dezerterzy". Dziś w salach rotundy jest muzeum.

Z istnieniem tego miejsca wiąże się wiele ciekawych historii. Podczas prac polegających na odkopaniu zasypanego w czasie wojny przejścia podziemnego prowadzącego do działobitni, znaleziono ciało polskiego żołnierza, który zginął podczas bombardowania twierdzy we wrześniu 1939 roku. Ile jeszcze takich tajemnic kryje twierdza? Nie wiadomo...

Działobitnia Dehna- obecnie muzeum

Od Parku Militarnego warto przejść pod główną bramę cytadeli. Ci, którzy przyjeżdżają tu po raz pierwszy, spodziewają się zobaczyć zamek - twierdzę, podobny np. do zamku w Malborku. A przecież twierdza jest kompleksem fortyfikacji, połączonych ze sobą fortów, które stanowią jedną część. Jest ich 18. Ciągną się od Zakroczymia do Pomiechowa, od Janówka do Kazunia. Ich centrum stanowi właśnie cytadela. Jedyna taka w Europie, może kojarzyć się z Cytadelą Warszawską. Jednak cytadela w twierdzy pełniła rolę obronną, podczas gdy Cytadela Warszawska spełniała rolę więzienia (Cytadela Warszawska również spełniała rolę obronną, a cytadelę modlińską również wykorzystywano niegdyś jako ciężkie więzienie).

Wieża Tatarska- gdy znajdziemy się przy murach cytadeli warto skrócić w prawo i kamienistą drogą iść wzdłuż budynku. Po prawej stronie miniemy Bramę Poniatowskiego. Ta brama również jest znana z ostatniej sceny filmu "CK Dezerterzy". A nie co dalej, w głębi, po lewej stronie zobaczymy Czerwoną Wieżę, zwaną również Wieżą Tatarską.

Wejdźmy więc na sam szczyt wieży. Rozciągająca się stąd panorama zapiera dech w piersiach. W pogodny dzień doskonale widać Warszawę, a widok Wisły i Narwi jest na pewno tym, co chciałoby się zapamiętać na zawsze!

I jakże łatwo popuścić wodze fantazji. Kiedyś w twierdzy Modlin znajdował się pomnik Ks. J. Poniatowskiego, który stoi obecnie przy Pałacu Prezydenckim w Warszawie. Pomnik został zamówiony w 1817 roku, u duńskiego rzeźbiarza Bertela Thorwaldsena. W 1829 roku model gipsowy przetransportowano do Warszawy, a w 1830 roku rozpoczęto odlewanie pomnika w brązie. Prace te skończono w sierpniu 1832 roku. W 1834 r. car specjalnym rozkazem zabronił postawienia pomnika i kazał go przewieźć do Modlina. Później car podarował pomnik gen. I. Paskiewiczowi, który przewiózł go do swojej rezydencji w Homlu.

Wieża Tatarska

Spichlerz widziany z Wierzy Tatarskiej

Pomnik wrócił do Polski w 1922 roku. Odślonięto go na Placu Saskim, ale w czasie ostatniej wojny uległ całkowitemu zniszczeniu. Nowy odlew, wykonany na podstawie modelu podarowali Warszawie mieszkańcy Kopenhagi.

Po wyjściu z Wieży możemy powędrować do Bramy Ostrołęckiej. W klimacie starej rosyjskiej kantyny możemy posilić się i zaplanować kolejną wędrowkę. Jest to brama z 1836 roku. To jedna z głównych bram wjazdowych do twierdzy. Od strony wewnętrznej osi, nosi cechy architektury klasycystycznej, wyrażającej się zachowaniem symetrii. Przelotnia bramy, zwieńczona łukiem, obramowana jest parami pilastrów jońskich, zwieńczonych fryzem tryglifowym. Pilastry są wysunięte z muru i zwieńczone tympononem. Druga przelotnia została wykonana przed 1815 rokiem.

Dla miłośników sportu można wynająć kajak i popłynąć do ujścia Narwi, aby na południowym brzegu rzeki podziwiać stary spichlerz zbożowy. W popołudniowym słońcu robi on niezwykle, monumentalne wrażenie. Można też wynająć motolotnię i obejrzeć wszystko z lotu ptaka.

Wieża Biała, w przeciwności do wieży czerwonej, została otynkowana i stąd jej popularna nazwa. Wzniesiona w latach 1832 - 1844 na wschodnim krańcu południowego skrzydła wieloboku koszar obronnych, pnie się na wysokość 45 m nad lustrem wody w odległości 950 m od Wieży Czerwonej.

Wieża Biała

Wieża spełniała dwie funkcje, obserwacyjną i obronną, nie obserwowano jednak tego, co dzieje się poza murami koszar - posterunek obserwacyjny przebywający na wieży miał za zadanie obserwować wnętrze dziedzińca ogromnych koszar by w razie zauważenia niepokojących zdarzeń natychmiast meldować o tym fakcie przełożonym.

W nadbudowie ściany frontowej dolnego tarasu umieszczono sześć osi artyleryjskich skierowanych w stronę przedmościa nowodworskiego, natomiast od strony dziedzińca w nadbudowie znajdują się trzy pary okien.

Dolny taras otoczony jest wysoką balustradą z cegły. Natomiast w nadbudowie tarasu górnego o wysokości dwu kondygnacji nie ma ozdobnych strzelnic kluczowych jak w wieży czerwonej, są zwykłe otwory okienne wstawione w prostokątne i łukowe wnęki w elewacji zewnętrznej.

Z obu tarasów wieży roztacza się widok na okolicę, w tym na oddalony budynek spichlerza okrągłą wieżę artyleryjską po drugiej stronie rzeki zbudowaną w latach siedemdziesiątych XIX wieku noszącą miano św. Michała lub Michajłowską.

Widok z Wieży Białej na most na Narwi

Widok z Wieży Białej na Spichlerz

Obecnie wieża wraz z budynkiem koszarowym znajduje się w zasobach AMW, ze względu na brak bezpiecznego wejścia i nie jest dostępna dla turystów.

Spichlerz został zbudowany w 1844 roku, w stylu neorenesansowym. Znajduje się na cyplu między Wisłą a Narwią. Budynek został wzniesiony prawdopodobnie według projektu

Jana Jakuba Gaya z funduszy Banku Polskiego. Bramy spichlerza od strony Narwi spełniały rolę pomieszczeń, gdzie zboże bezpośrednio załadowywano na barki, lub wręcz odwrotnie, rozładowywano za pomocą specjalnego ruchomego dźwigu składując zboże czy to na parterze czy to na piętrze.

Spichlerz to monumentalny obiekt w rzucie prostokątnym, murowany z cegły, otynkowany, kryty blachą, 4-kondygnacyjny z zewnątrz, a wewnątrz 6-kondygnacyjny. Elementy dekoracyjne zostały płasko rzeźbione i mają kształt antycznych hełmów. W elewacjach otwory wentylacyjne są osłonięte odlanymi z żelaza rzeźbionymi głowami lwów, poniżej których do dnia dzisiejszego zachowały się niektóre z antycznych hełmów.

Budynek pełnił rolę spichlerza dość krótko, bowiem w 1853 roku wykupiło go wojsko i do 1939 roku służył jako magazyn na sprzęt saperki. Do momentu wybuchu II wojny światowej, spichlerz przetrwał w stanie nienaruszonym. Dopiero podczas walk o Modlin, w 1939 roku, skrzydło bliższe ujściu Narwi zostało zbombardowane i zburzone w wyniku wybuchu amunicji, którą tam składowano. Skrzydła tego nigdy nie odbudowano, a cegły z owego fragmentu budynku zostały ponoć przeznaczone do odbudowy cytadeli warszawskiej.

Brama gen. Dąbrowskiego jest to brama z 1837 roku. Umieszczona w kurtynie między III a IV bastionem. Brama jest parterowa, murowana z cegły z elementami wzmacniającymi z ciosu kamiennego. Była strzeżona przez dwa stanowiska artyleryjskie, w dwóch otworach po bokach. Od strony zewnętrznej otrzymała widok neogotycki. Do dziś zachował się jeden dekoracyjny topór. Zewnętrzne progi bramy znajdowały się wysoko nad rowem fortecznym na skraju wałów. Do bramy prowadził niegdyś most. Do dnia dzisiejszego zachowało się 16 filarów. Filary zgięte są w kształcie litery S, aby brama z mostem nie była na jednej osi w czasie strzelania. Od mostu zaczynała się niegdyś, zachowana współcześnie ulica generała Dąbrowskiego.

Brama Północy jest to brama z orłem Księstwa Warszawskiego. W łuku bramy znajduje się element zwany zwornikiem, na którym znajduje się płaskorzeźba orła białego. Orzeł ze skrzydłami wzniesionymi do lotu - z jednej strony ma liście dębowe, z drugiej laurowe. Brama zbudowana w latach 1809-1811, umieszczona jest w kurtynie. Jest to jedyna brama z okresu napoleońskiego, zamieniona w późniejszym czasie na działobitnię. Pierwotna

brama była wyposażona w dwie strzelnice artyleryjskie. Rosjanie zamurowali przelotnie bramy i założyli trzecią strzelnicę. U góry, brama obłożona jest plastrzem piaskowca. Do bramy prowadził most zwodzony.

Brama Ks. J. Poniatowskiego z 1837 roku. W okresie rosyjskim były to tak zwane "Wrota Michajłowskie". Charakterystycznym elementem jest jedna przelotnia, zaś po obu bokach umieszczono kordegardy w portalach wgłębionych z kolumnami toskańskimi. Niegdyś do bramy prowadził drewniany most nad fosą, na ceglanych filarach. Filary mostu rozebrano po II wojnie światowej, bowiem utrudniały dojazd do piekarni.

Bloki carskie zostały zbudowane w latach 1899-1901, jako budynki o charakterze mieszkalnym dla żołnierzy rosyjskiej armii. Są dwukondygnacyjne i niepodpiwniczone. Nad klatkami schodowymi, które obecnie są w opłakanym stanie, znajdują się dekoracyjne szczyty, przeważnie z datami budowy. Pomiędzy budynkami wybudowano komórki, w których składowano i nadal składowane są opał na zimę.

Ciekawostką jest fakt, iż w wojsku rosyjskim istniał wyraźny podział pomiędzy oficerami a podoficerami - często przykładem są właśnie dwa skupiska bloków carskich. Kwatery dla oficerów wybudowane zostały przy dzisiejszych ulicach: Poniatowskiego, Malewicza. Zaś kwatery podoficerów w trójkącie ulic: Moniuszki, Kadetów i Szpitalnej.

Cytadela czy też koszary obronne, której wygląd obecnie możemy podziwiać, powstała w latach 1832-1841, podczas rozbudowy twierdzy autorstwa rosyjskiego generała inż. Iwana Dehna.

Przed rozbudową, cytadelę tworzyło zamknięte wewnętrzne obwarowanie główne. Wewnątrz tej konstrukcji powstał budynek o zarysie zamkniętego, nieregularnego sześcioboku, który miał spełniać funkcję śródszańca - ostatniego punktu oporu. Budowla ta, o długości około 2200 m (co czyni ją najdłuższym budynkiem w Europie) zawierała 800 pomieszczeń dla 17000 ludzi. Koszary wykonano z cegły. Budynek posiada od 2 do 4 kondygnacji. Oprócz odcinka położonego nad Narwią, budowlę okalał rów forteczny. W ścianach na parterze, czasami również na pierwszym piętrze, umieszczono strzelnice dla broni piechoty, a otwory okienne dostosowano do prowadzenia ognia działowego.

Rozwiązanie konstrukcyjne budynku pozwalało również na rozmieszczenie dział na stropie, lub dachu najwyższej kondygnacji. Dodatkowo ogień skrzydłowy wzdłuż rowu fortecznego oraz odcinków skarpy nad Narwią zabezpieczały przylegające do budynku kaponiery - płk. Meciszewskiego, zlokalizowana od strony Narwi przy bramie Napoleona oraz gen. Haukego na styku odcinków północnych wieloboku koszar, a także działobitnie w bramie gen. Chrzanowskiego.

Kaponiera płk Meciszewskiego - cytadela na wschód od Wieży Czerwonej ma przybudówkę, która niegdyś spełniała rolę kojca artyleryjskiego, mającego z każdej strony po 24 osie w dwóch poziomach. Została zbudowana na planie litery U podczas rozbudowy cytadeli w latach 1832-1844. Niegdyś kojec miał cztery kondygnacje. W czasie działań wojennych w sierpniu 1915 roku na skutek ostrzału artyleryjskiego dwie górne kondygnacje kaponiery uległy zburzeniu i zostały rozebrane w późniejszym okresie. Teraz jest dwukondygnacyjny i spełnia rolę tarasu widokowego, z którego rozciąga się przepiękny widok na spichlerz oraz na ujście Narwi do Wisły.

Po odzyskaniu niepodległości w ramach nadawania poszczególnym obiektom budowlanym nazw polskich, kaponiera otrzymała patrona płk. Filipa Meciszewskiego, budowniczego twierdzy z czasów Księstwa Warszawskiego. W okresie powojennym w kaponierze mieściło się kasyno żołnierskie, na tarasie odbywały się imprezy taneczne i kulturalne, a od wyciętej z blachy sylwetki rycerza umieszczonej na tarasie kaponiery popularne stało się określenie tego miejsca „pod rycerzem”. Tuż obok tarasu, z tyłu, znajduje się Brama Napoleona. W środku kojec jest zdewastowany.

Korona Utracka- gruntowna modernizacja twierdzy przeprowadzona przez Rosjan w latach 1832-1841 spowodowała podniesienie korony "Utrackiej". Rozbudowę oparto na starej koronie o zdeformowanym zarysie bastionowym. Cytadela i obwód zewnętrzny otoczone zostały ścianką strzelecką, zwaną murem Carnota. Mur od strony zewnętrznej jest gładki, posiada pionowe szczeliny jako strzelnice dla piechoty. Od wewnątrz posiada wnęki. W każdej wnęce znajdują się trzy kwadratowe strzelnice.

W Modlinie jest kilka pomników, ale nie wszyscy o tym wiedzą. Przeważająca część osób przyjeżdżająca do twierdzy jest pewna, że w Modlinie jest tylko jeden pomnik... Pomnik Obrońców Modlina.

Pomnik Obrońców Modlina z 1939 roku, znajduje się na przeciwko Klubu Garnizonowego. Stoi na wydzielonym terenie, otoczony drzewami. Został odsłonięty 29 września 1957 roku, w obecności ostatniego dowódcy obrony Modlina podczas Kampanii Wrześniowej, gen. bryg. Wiktora Thommée.

Centralnym akcentem pomnika jest słupek granitowy o przekroju kwadratu, umieszczony na niskim cokole i zwieńczony rzeźbą płonącego znicza. Po obu stronach symetrycznie umieszczono dwie figury żołnierzy oraz dwie armaty (są to armaty radzieckie, postawione ku pamięci żołnierzy Armii Czerwonej, którzy wyzwalał Modlin od Niemców poległych na tym terenie). Główną część pomnika - słupek z cokołem - pochodzi z pomnika pierwotnego, odsłoniętego tuż przed II wojną światową ku czci marszałka Józefa Piłsudskiego. Na miejscu rzeźby znicza znajdowało się wówczas popiersie Marszałka. Na ścianie frontowej słupa znajdują się tablica z napisem:

***Bohaterskim Obrońcom
Twierdzy Modlin
Poległym za wolność Ojczyzny
w 1939 r.
społeczeństwo powiatu Nowy Dwór Maz.
29 września 1957 r.***

Pomnik ten znajduje się nad Narwią, nie daleko Bramy Ostrołęckiej. Odsłonięty został z inicjatywy mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego i Stowarzyszenia Liga Morska, 21 VI 1997 roku. Na ozdobnej tablicy widnieje napis:

***Dla upamiętnienia pierwszego portu rzecznego
II Rzeczypospolitej i utworzonej tu
23 XII 1918 roku flotylli wiślanej,
której marynarze w sierpniu 1920 roku na okrętach wyposażonych
w stoczni modlińskiej bronili przepraw na Wiśle i Bugu Narwi
oraz transportowali rannych statkiem szpitalnym "Łokietek".
Pamięci marynarzy oddziału wydzielonego rzeki Wisły
flotylli rzecznej M.W., których okręty bazowały w Modlinie***

*od 3 IV do 20 VI 1939, a ścigacz "KU-30" podczas obrony mostów modlińskich
we wrześniu 1939 roku zestrzelili 3 niemieckie bombowce*

Mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego

Stowarzyszenie Liga Morska

21 VI 1997

Modlin

Grób nieznanych żołnierzy - mogiła ta przez bardzo wiele lat była zapomniana, zaniedbana, zarośnięta krzakami. Ale teraz grób wygląda pięknie. Znajduje się nie daleko drogi i Bramy Ostrołęckiej, przy parku technicznym WAK-u. Na grobie jest tablica z napisem:

Oficer i kapral W.P.

Polegli we Wrześniu 1939

Ojczyzno pamiętaj...

Pomnik Czołgistów wzniesiono w czasach istnienia w Modlinie Centrum Wyszkozenia Broni Pancерnej (CWBP), w rogu przed Centrum z nieciosanego granitu. Tylne ściana cokołu jest ukośna. Na szczycie zamontowano model czołgu TP-7. Około 1951 roku zdjęto poprzedni model czołgu i zamontowano nowy - czołgu IS - jakie posiadał na wyposażeniu stacjonujący w tym rejonie 3 pułk czołgów ciężkich. Na ścianie frontowej cokołu umocowano tablicę z nazwiskami siedmiu czołgistów, którzy polegli w walkach na szlaku od Lenino po Berlin.

Cmentarz wojenny

Twierdza Modlin to także **siedziba 25 pułku łączności** gdzie służył nasz obecny Dowódca Batalionu Zabezpieczenia w Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu, ppłk Mieczysław Hucal, pełniący również funkcję Prezesa Światowego Związku Polskich Żołnierzy Łączności Oddziału Zegrze, który zechciał zaprosić członków ŚZPŻŁ oraz sympatyków związku na wycieczkę do Twierdzy Modlin i przybliżyć im historię powstania pułku łączności w Modlinie. Oto kilka wspomnień /wybrane fragmenty/:

„ 25 pułk łączności nie miał tradycji bojowych. Jego znacząca rola wynikała z usytuowania w Zgrupowaniu Jednostek Zabezpieczenia MON i powierzenia zadań organizacji łączności dla kierowniczych organów Ministerstwa Obrony Narodowej. Pułk powstał na bazie likwidowanych 61 i 65 batalionów łączności, które stacjonowały w Warszawie.

Wejście na Wieżę Białą

61 batalion łączności ZJZ MON powstał na bazie 1 Brygady Łączności w 1976 roku jako samodzielna jednostka licząca 322 żołnierzy. Na miejsce stacjonowania batalionu wyznaczono koszary przy ulicy Żwirki i Wigury w Warszawie. Do głównych zadań batalionu należało zabezpieczenie łączności Naczelnemu Dowództwu WP.

Na Wieży Białej

65 samodzielny batalion łączności powstał w maju 1945 roku. Jego etat liczył ponad 500 stanowisk służbowych. Miejscem stacjonowania batalionu były koszary w Bemowie koło Warszawy a od listopada 1945 koszary na ulicy Rakowieckiej.

Koszary po latach

Istnienie 25 pułku łączności datuje się od 1 lipca 1977 roku. Na miejsce jego stacjonowania wyznaczono część Twierdzy Modlin. Pułk podporządkowano Dowódcy Zgrupowania Jednostek Zabezpieczenia Instytucji Centralnych MON.

Dowódcą Grupy Organizacyjnej był mjr Jerzy Antczak. Zasadniczym zadaniem GO było przytrzymanie ludzi i sprzętu po rozwiązanych batalionach, przejęcie i przygotowanie terenu i obiektów w Twierdzy Modlin przewidzianych dla 25pł.

Pierwszym dowódcą pułku został ppłk Stanisław Józwiak. Przeformowanie pododdziałów zakończono bardzo szybko i już w lipcu wydzielono siły i środki do ćwiczeń Układu Warszawskiego FALA 77.

Rok 1989 to przełom w armii, która tak jak całe państwo, przechodzi polityczną i organizacyjną transformację. Miało to też wpływ na 25pł.

Na podstawie zarządzenia Szefa Sztabu Generalnego WP z sierpnia 1989 dowódca ZJZ MON wydał rozkaz w sprawie przeformowania i przedyslokowania 25pł do miejscowości Białystok. Pułk zajął koszary po rozformowanym 2 Podlaskim Pułku Łączności WOWewn. Oczywiście przejęto też część kadry i sprzętu po rozwiązywanej jednostce. Pułkiem nadal dowodził płk Jerzy Grzelczyk.

Można śmiało powiedzieć, że w Białymstoku powstała osobowo nowa jednostka. Umiejętności fachowe potwierdzono w ramach ćwiczeń UW LATO 90. Pododdziały wykonały zadania wzorowo, były to już ostatnie ćwiczenia międzynarodowe w ramach „sypiącego” się paktu.

Pułk stale się rozbudowywał, w krótkim czasie ukończono budowę kolejnych garaży, odremontowano bazę szkoleniową, w maju 1992 roku oddano do użytku dużą stację diagnostyczną dla wszystkich rodzajów pojazdów. Była to najnowocześniejsza stacja diagnostyczna w całym WOW. W następnym roku uruchomiono myjnię dla pojazdów samochodowych o zamkniętym obiegu wody. Te i inne przedsięwzięcia, fachowość kadry, wyniki kontroli, pozwoliły wynieść pułk do grona najlepszych w Wojsku Polskim.

7 maja 1992 roku płk Grzelczyk przekazał obowiązki dotychczasowemu szefowi sztabu ppłk Włodzimierzowi Niedźwieckiemu.

Pasmo udanych przedsięwzięć szkoleniowych i organizacyjnych przyniosło sukcesy i 22 października 1992 roku dowódca pułku odebrał z rąk Prezydenta RP Lecha Wałęsy „Medal za wybitne osiągnięcia w służbie wojskowej”. Sukces tej samej miary został powtórzony w następnym roku.

„Powrót do przeszłości” - pplk Mieczysław Hucal na trybunie przy placu apelowym.

Rok 1994 był ostatnim dla 25 pułku łączności. Uroczystość rozformowania 25 pułku łączności i odprowadzenie sztandaru do muzeum WP była ostatnią wielką uroczystością. Zamknęła ona chlubną tradycję pułku. ”

W dawnej kancelarii pplk. Mieczysława Hucala